

Un loc încărcat de istorie generează în mod automat o emulație în folclorul unui popor, a culturii acestuia, în școala și educația tinerelor generații. Cunoaștem și trebuie să recunoaștem că națiunea noastră a intrat în circuitul educațional al culturilor europene cu o întârziere măsurată chiar și în sute de ani. Dacă la anul 1000 putem identifica ca construcția de piatră pentru școli în partea vestică a Europei cum ar fi și partea insulară, Irlanda, unde s-a descoperit și cea mai veche biblie scrisă, „The Books of Kells”, aceasta fiind o Evanghelie manuscrisă, ornată cu ilustrații, realizată de călugări celți în jurul anului 800, în limba latină, noi putem să remarcăm realizări similare în zona noastră



geografi că mult mai târziu.

Pe teritoriul actual al țării primele cărți editate au fost întâi cu grafi e chirilică și abia apoi în scriere românească. Amintim aici primele texte românești ca fiind „Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie”. Astfel apar și primii pași pentru școala românească. Cu atât mai semnificative sunt oazele de cultură, educație, generatoare de operă și personalități culturale, scriitori în țara noastră. Un astfel de loc este Fălticeni, oraș cu atestare în documente a împrejurimilor încă din 1300, format dintr-un conglomerat de sate: Șoldănești, Tâmpesți și Fălticeni, înconjurat de mănăstiri menționate de pe vremea lui Petru Rareș și Ștefan cel Mare, acestea fiind Probota, Slatina, Rîșca. Așezat în apropiere de prima capitală a Moldovei, Baia, unde în anul 1467 are loc și cunoscuta bătălie între armata moldovenească și cea ungurească, cunoscuta victorie asupra Regelui Matei Corvin al Ungariei, Fălticeni devine capitală de județ, loc de întretăiere din vechime a căilor comerciale ce duceau spre Lipsca (Leipzig), Polonia sau Rusia. Orașul a fost menționat efectiv în documente în 1780, prin cartea domnească a lui Constantin Moruzi. Este firesc ca astfel să fi fost cunoscut și pomenit în Volumul II, Țara Românească, al Enciclopediei României, editura Imprimeriei Naționale, 1938, lucrare elaborată sub conducerea prof. Dimitrie Gusti iar mai târziu să fi fost locul de proveniență al unor elite culturale.

Județul Baia, cu capitala la Fălticeni deși cu o populație școlară de 5-18 ani relativ mică, 44.537 acum 100 de ani, înregistra școli secundare, 1 liceu de băieți, 1 liceu de fete, 1 gimnaziu comercial de băieți, 1 gimnaziu industrial de băieți, 1 gimnaziu industrial de fete, 1 școală de horticultură, 1 școală de economie casnică, 1 gimnaziu C.F.R., 1 școală profesională de ucenici C.F.R., 190 școli primare, din care 173 rurale și 17 urbane (186 școli de stat și 4 confesionale).



Aceste cifre rivalizează puternic cu cele de astăzi. Emulația culturală este susținută de instituții culturale ca Fundația Culturală Regală „Principele Carol” care avea cămine culturale în 37 de localități, numai în orașul Fălticeni fi ind: Muzeul Fălticenilor, Biblioteca „Lumina”, Cercul studenților creștini „Bogdan Vodă”, Cercul studenților evrei, 4 societăți culturale evreiești, 3 societăți sportive, 1 societate de vânătoare, 1 de pescuit. Astăzi avem Muzeul apelor-Băcescu, Casa oamenilor de seamă, Muzeul Ion Irimescu, Muzeul casă memorială M. Sadoveanu, I. Creangă etc. Numărul mare de scriitori și oameni de cultură dați țării de Fălticeni este remarcat și de George Călinescu în opera sa literară, situând orașul pe locul trei după București și Iași.

În zilele noastre ne vom opri la continuatorii școlii, unele școli cu peste 150 ani vechime reprezentate de: Colegiul Național „Nicu Gane”, Colegiul Tehnic „Mihai Băcescu”, Colegiul „Vasile Lovinescu”, Școala Militară de Subofi țeri de Jandarmi „Petru Rareș”, Școala Gimnazială „Al.I.Cuza”, Școala Gimnazială „I. Irimescu”, Școala Gimnazială „M. Sadoveanu”, Școala Gimnazială „I. Ciurea” și majoritatea poartă numele unor personalități de răsunet local și cultural. Ca elev al Școlii Gimnaziale „Al.I.Cuza”, de mic am fost puternic impresionat de portretul mare al domnitorului din holul școlii, care ne-a marcat apartenența și setea de cunoaștere a istoriei. Urmând Colegiul Național „Nicu Gane” (un scriitor de seamă) era fi resc să ne fi e imprimată elevilor de liceu prin intermediul unor profesori de elită o puternică cunoaștere a culturii locale și naționale, a scriitorilor și operei lor, cu atât mai mult cu cât aceștia au fost localnici, au locuit și au creat în acest spațiu mioritic. Colegiul Național „Nicu Gane” a sărbătorit în 2 noiembrie 2020, 150 ani de la înfi ințare.

Din vremurile de început ale școlilor românești întemeiate de Alex. I. Cuza până astăzi când a obținut titlul de „Școală - Ambasador a Parlamentului European” (EPAS) în anul 2018, a dat nației sute de personalități alături de sute de la celelalte gimnazii din localitate. Printre elevii săi au fost: Arthur Gorovei, Mihail Sadoveanu, Eugen Lovinescu, Aurel Băeșu, Constantin Ureche, Aurel George Stino, Anton Holban, Vasile Ciurea, Despina Sadoveanu, Ion Irimescu, Jules Cazaban, Grigore Vasiliu-Birlic, Petre Jitaru, Mihai Șerban, Nicolae Grigoraș, Horia Lovinescu, nume de mari folcloriști, scriitori, artiști. Patronul spiritual Nicu Gane marchează evenimente ca primele traduceri ale celor șapte cânturi din Infernul de Dante Alighieri, traducerea în “Convorbiri literare”, apoi alături de V. Alecsandri și I. Negruzzi, participă la dezvelirea statuii lui Ștefan cel Mare în fața Palatului Administrativ din Iași, este ales primar al Iașului, funcție în care rămâne până în martie 1888, apoi prefect, apoi la 1 aprilie 1908 membru activ al Academiei Române.



Ca o mențiune de sufl et Nicolae Iorga face o analiză largă a operei nuvelisticii a lui Nicu Gane, comparându-le uneori cu nuvelele lui Slavici iar spre fi nal viață Nicu Gane vinde casa părintească din Fălticeni lui Artur Gorovei, rudă de familie. Aici apare prima revistă de folclor din Moldova la 1 martie 1892 cu titlul „Șezătoarea” – „revistă pentru literatură și tradițiuni populare” scoasă de Artur Gorovei până în 1925. Inițiativa lui Artur Gorovei prinde contur în volumul III al „Șezătorii”, 1894, sub titlul Bibliografi a poporului român cu intenția exprimată: „Fără pretenția unei lucrări complete dau o listă de ceea ce s-a tipărit în folclorul român”.

Rolul educațional și al răspândirii cunoașterii prin folclorul național este subînțeleș. Școala Gimnazială „Al. I. Cuza” este cea mai veche școală din zonă, ca Școala Domnească și-a deschis cursurile la început de an 1842. La 3 mai 1860 și în 1864, devenită Școala primară de băieți nr.1 Fălticeni, a fost vizitată de domnitorul Alexandru Ioan Cuza, motiv de mândrie pentru acordarea denumirii domnitorului. În perioada celui de-al Doilea Război Mondial, refugiului în județul Câmpulung Muscel, mobilierul și materialele didactice s-au distrus în totalitate. Refacerea a fost însă efectuată în fostele locații. În anul 2022, se vor marca 180 de ani de existență. În perioada domniei lui Alex. I. Cuza s-au efectuat primii pași pentru Reforma învățământului. El preciza că învățământul, cultura, știința erau singurele domenii ce puteau contribui rapid la ridicarea materială a societății românești care nu ar fi fost posibilă fără o serioasă bază școlară și universitară. Alex. I. Cuza menționa la acea vreme, „Învățământul să șadă la îndemâna tuturor claselor” (notăm: sociale). Din august 1859 el cerea, prin scrisoare adresată consulului Sardiniei la Galați un sprijin în vederea asigurării manualelor școlare elevilor Moldovei.

Printre principiile ce l-au călăuzit în problema reformei învățământului preciza în mesajul domnesc din 6/18 decembrie 1859 că „Galomania”, (admirație fără rezerve a tot ceea ce aparține culturii franceze) va îndepărta tineretul de la trebuințele concrete ale țării”. Vedem astfel în preajma sărbătoririi zilei Unirii de la 24 ianuarie 1859, că la 163 de ani distanță rămân valabile principiile care au motivat reformele lui Cuza: „În educația poporului bine condus se află cele mai bune garanții de ordine, de progres și de patriotism luminat”. Alex. I. Cuza preciza, împotriva unor opinii politice ale vremii, în legătură cu necesitatea de a avea ingineri și medici, funcționari pricepuți și cercetători destoinici în ale științei: „Administratori, fi nanciari, agricultori, industriali, comercianți, iată oameni de care avem mai simțite trebuinți.

În scurt, pentru ca să rezum ideile mele asupra acestui obiect, eu doresc ca, într-un viitor apropiat, un doctor de agronomie să ajungă în țară la aceeași considerare și avantaje precum ar putea ajunge un doctor de litere”. Revista de folclor din Moldova „Șezătoarea” a lui Artur Gorovei a jucat un rol important în toată școala românească a vremii, nu numai în școlile fălticene. Același rol l-au jucat toate „Revistele moldovene de folclor în primele decenii ale secolului al XX-lea”, iar lucrarea cu

același nume prezintă un istoric dar și rolul lor în educația poporului, Privind în „oglină școlii românești” menționăm că spiritul școlii cu vechime seculară a convins Colegiul Național “Sf. Sava” București să fondeze la 18 iunie 2008 “Alianța Colegiilor Centenare”, din care fac parte alte 20 de colegii. Păstrarea spiritului și istoriei naționale este o datorie de onoare a școlii românești.

Dr. Ing. Viorel Gafta



INDEPENDENȚA ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*